

AKRAN ZORBALIĞI NEDİR?

Akran zorbalığı:

- Akran zorbalığı, gücün sistematik olarak kötüye kullanılarak fiziksel olarak daha büyük, güçlü, baskın, popüler birisinin veya grubun, kendilerinden daha küçük veya güçsüz birisini amaçlı ve sürekli olarak incitmesi, hırpalaması ya da rahatsız etmesi ile sonuçlanan bir saldırganlık türüdür. Zorbalananın altında egemenlik kurma ve gözünü korkutma istemi yatmaktadır. (Beane, 2005; Pişkin, 2006; Sharp & Smith, 2003; Smith, 1997; Smith & Sharp, 2003; Stephenson & Smith, 2002).
-

Okul öncesi dönemde akran zorbalığı

- Okul öncesi dönemde yaşanan olumsuz akran ilişkilerinden biri de akran zorbalığıdır. Okul öncesi dönemde yaşanan zorbalık ve saldırgan davranışlar, çocukların uzun ya da kısa vadeli akademik, sosyal-duygusal ve bilişsel problemler yaşaması ile ilişkilendirilmiştir. Bu tür olumsuz deneyimlerin çocukların genel gelişimlerini, özsaygılarını, sosyal ilişkilerini ve okula uyumlarını olumsuz etkileyebileceği belirtilmektedir. Bu nedenle okul öncesi dönemde zorbalık ve saldırgan davranışların önlenmesi ve bu tür durumların erken müdahale ile ele alınması son derece önemlidir (Humphrey ve Crisp, 2008).

-
- Zorbalığın okul öncesi dönem de dâhil olmak üzere her yaş grubunda yaygın olarak görüldüğü belirtilmektedir. Zorbalık davranışlarını uygulayan çocukların, bu davranışlara maruz kalan çocukların ve zorbalık davranışlarına tanıklık eden çocukların, kişilik özelliklerini ve toplumsal ilişkilerini olumsuz etkileyen birçok araştırmaya rastlanmaktadır. Okulda yaşanan bu davranışlar,
 - çocukların değerlilik ve yeterlilik duygularını olumsuz şekilde etkilerken, özsaygı gelişimlerini de engellediği görülmektedir (Gün & Koç, 2006).
-

Akran Zorbalığı Türleri

- Fiziksel zorbalık
- Fiziksel zorbalık zorbanın kurbanına doğrudan fiziksel bir güç uygulamasıdır. Tokat atma, dürtme, sıkıca tutma, çarpma, sarsma, saçını çekme, tekmeleme, çelme takma, eşyalarına zarar verme, bir yere kapatarak orada mahsur bırakma, ısırma gibi davranışların görüldüğü zorbalık türüdür (Rivers ve Smith, 1994).

- **Sözel zorbalık**

- Sözel zorbalık kurbanına karşı zorbaların sözlü olarak etkisi altına alma durumudur. Bu tür zorbalıkta zorba kurbanını incitmek amacıyla sözlü olarak bir tür tacizde bulunur. Sözel zorbalıkta özellikle ad takma, azarlama, sataşma, küçük düşüren sözler sarfetme, alay etme, iftira atma, kurbanın cinsiyeti ya da fiziksel özellikleri ile ilgili yorumlarda bulunma, küfretme gibi durumlar söz konusudur (Uysal ve Dinçer, 2012).

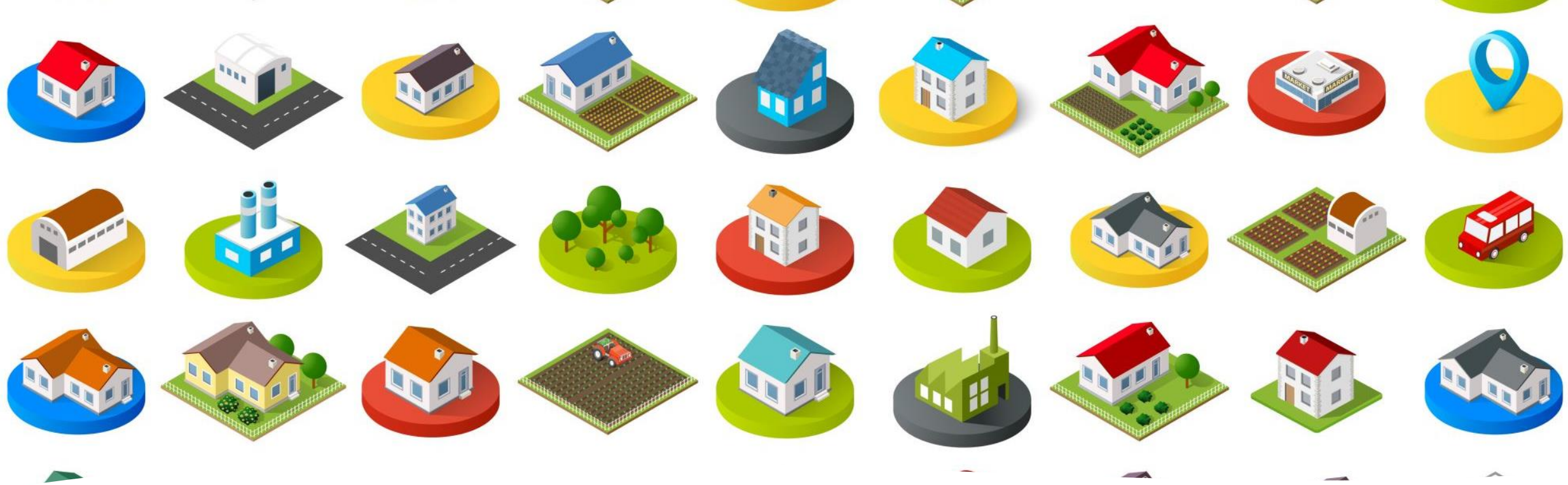
- **Dolaylı zorbalık**

- Bu tarz zorbalık türü ise, zorbanın kurbanına ne doğrudan bir fiziksel ne de sözel güç kullanması görülmez. Zorba, kurbanı ile birebir karşısına almamaktadır. Bunun nedeni diğer akranları ile olan ilişkilerinin bozulmasını istememeleridir (Yalçıntaş Sezgin, 2018). Bu nedenle zorba, utandırma, hoş olmayan dedikodular yayma, kıs kıs gülme, yalnızlaştırma, sosyal gruptan dışlama, gözlerine dikerek bakma, tehdit etme, nefret dolu bakma, görmezlikten gelme, gibi davranışlarda bulunmaktadır (Uysal ve Dinçer, 2012).

Akran Zorbalığını Nasıl Anlarım ve Ne Yapabilirim?

- Çocuklar zorbalık yaptıklarını veya zorbalığa maruz kaldıklarını yetişkinlere doğrudan anlatmayabilirler.
- Bununla birlikte, çocukları yakından gözlemlediğimizde, bazı işaretler akran zorbalığı durumları hakkında bizlere bilgi verebilir.
- Bu işaretler, zorbalık dışındaki nedenlerden de kaynaklanıyor olabilir ancak mutlaka önemsenmeli ve takip edilmelidir.

Çocuğunuzun Akran Zorbalığı Yaptığını Nasıl Anlıyorsunuz?

- Farklı ortamlarda saldırgan davranışlar gösterme (örn. ev, mahalle)
- Düşünmeden, ani davranma
- Çabuk öfkelenme
- Kuralları dinleme ve uymada zorluk yaşama
- Öğretmen ve ebeveynlerine sıklıkla karşı gelme
- Akranlarına hükmetmeye, boyun eğdirmeye çalışma
- Başkalarının duygularına duyarlı olmama (empati kurmakta zorlanma)
- Sizin almadığınız bir eşyaya birden bire sahip olma (kalem, çanta, kitap)

Çocuğunuz Zorbalık Yapıyorsa Neler Yapabilirsiniz?

Çocuğunuzla zorbalık hakkında konuşun.

Zorbalık davranışlarına onay vermediğinizi belirtin.

Çocuğunuza yardımcı olun.

Çocuğunuzu sosyal ve duygusal beceriler (paylaşma, yardım etme, duyguların ifade edilmesi) konusunda destekleyin.

Okulu bilgilendirin.

Çocuğunuzun Zorbalığa Maruz Kaldığını Nasıl Anlarsınız?

Vücutunda morluk, çizik, yara vb. belirtiler

- Okuldan kıyafetleri yırtılmış, dağılmış, kirli olarak dönme

- Normalde okulu sevmesine rağmen okula gitmek istememe, okula gideceği günlerde sabahları huysuzluk etme

- Okul servisine binmek istememe

- Sık sık baş ağrısı, karın ağrısı, iştah kaybı gibi fiziksel problemlerden şikayet etme

- Altını ıslatma, tırnak yeme

- Eski neşesini kaybetmiş olma, içe kapanma, ağlama

- Uykuya dalmakta güçlük yaşama, kabuslar görme

- Her an kötü bir şey olacakmış gibi endişeli ve tedirgin davranma

- Çabuk öfkelenme, tepkisel davranma

- Kendi oyunlarında, zorbalıkla ilişkili senaryolar üretme

- Konuşma geriliği, kekeleme

- Tikle

- Bir oyuncuğa/nesneye fazlasıyla bağlanma

Çocuğunuz Zorbalığa Maruz Kalıyorsa Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuzla konuşun ve onu destekleyin.
- Zorbalıkla baş edebilmesi için ona yardımcı olun.
- Çocuğunuzu sosyal ve duygusal beceriler konusunda destekleyin.
- Okulu bilgilendirin.

Anne-Babalara Genel Öneriler

- Anne-babalar, bir yandan çocuklarının gelişimine katkıda bulunurken bir yandan da akran zorbalığının önlenmesini sağlayabilirler:
- Olumlu anne-baba tutumu
- Sağlıklı iletişim
- Olumlu rol model olma

Olumlu anne- baba tutumları

- Çocuđa sevgi ve ilgi gösterilmesi
- Ev içerisindeki kuralların net belirlenmesi ve tutarlı bir şekilde uygulanması
- Çocuđun bilgisayar, TV kullanımının denetlenmesi

Sağlıklı iletişim

- Çocuğın kendisini rahat ifade edebileceğı bir aile ortamı yaratılması

- Günün nasıl geçti? Bugün okulda seni en mutlu eden şey neydi? Bugün seni üzen bir şey yaşadın mı, bu konuda neler yaptın? gibi sorularla sohbet edilerek çocuğın okul yaşamına dair bilgi alınması

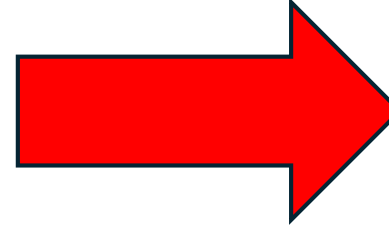
Olumlu rol model olma

- Çocuklar anne-babalarının davranışlarını gözlemler ve taklit ederler. Kendi davranışlarınız ile çocuğunuza rol model olabilirsiniz.

Anne-babalar • fiziksel veya psikolojik şiddet uyguladıklarında • alaycı konuştuklarında, dalga geçtiklerinde • duygularını olumsuz şekilde ifade ettiklerinde

Anne-babalar • başkalarına değer verdiğini gösterdiklerinde • olumlu sosyal davranışlarda bulduklarında (örn. paylaşma, işbirliği) • duygularını sözel olarak ifade ettiklerinde

Çocuklar benzer davranışlar sergiler.

KAYNAKÇA

- Beane, A. L. (2005). The bully free classroom over 100 tips and strategies for teachers K-8. Minneapolis, MN: Free Spirit Publishing.
- Piúkin, M. (2002). Okul zorbalık: tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 2(2), 531–562.
- Boulton, M. J. (2003b). How to prevent and respond to bullying behaviour in the junior/middle school playground. In S. Sharp & P. K. Smith (Eds.), Tackling bullying in your school a practical handbook for teachers (pp. 103-132). London: Routledge.

- Smith, P. K., & Sharp, S. (2003). The problem of school bullying. In P. K. Smith & S. Sharp (Eds.), *School bullying insights and perspectives* (pp. 1-19). London: Routledge.
- Sharp, S., & Smith, P. K. (2003). Understanding bullying. In S. Sharp & P. K. Smith (Eds.), *Tackling bullying in your school a practical handbook for teachers* (pp. 1-5). London: Routledge.
- Smith, P. K. (1997). Bullying in life-span perspective: what can studies of school bullying and workplace bullying learn from each other? *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 7(3), 249- 255.
- Stephenson, P., & Smith, D. (2002). Why some schools don't have bullies. In M. Elliott (Ed.), *Bullying a practical guide to coping for schools* (3rd ed.) (pp. 12-25). London: Pearson Professional Limited.

- Humphrey, G., & Crisp, B. R. (2008). “Bullying affects us too: parental responses to bullying at kindergarten”, *Australasian Journal Of Early Childhood*, 33(1):45-49.
- Rivers, I. & Smith, P. K. (1994). Types of bullying behaviour and their correlates. *Aggressive behavior*, 20(5), 359- 368.
- Uysal, H. & Dinçer, Ç. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığı. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(4), 468-483.
- Yalçıntaş Sezgin, E. Y. (2018). Okul öncesi öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin algı ve görüşleri: zorbalık davranışları tespitleri, zorbalık davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler ve aldıkları önlemler. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute/Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 85-104.

- Gün, N. & Koç, S. (2006). Özsaygı, ncelikler listesinde kaçıncı sıradasın?İstanbul: KuraldıŐı Yayınları.
- https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_04/27134524_Akra_n_ZorbalYYY-Okul_Oncesi_Veli_EYitimi.pdf MEB bakanlığı sayfasından alınmıŐtır.

HAZIRLAYAN

- Hatice ÖZÇİÇEK
- 2024